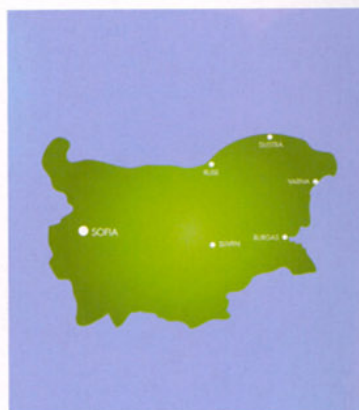

BULGARIEN

TEKST OG FOTO: **GERNER THOMSEN**

OP OG NED

ad den bulgarske riviera

Tag med på en luftig køretur langs Sortehavskysten. Artiklens forfatter har netop udgivet en rejseguide til Bulgarien og kender landet som sin egen bukselomme. Han fortæller her om dykning på gamle skibsvrag, om bulgarernes rituelle dans på gløder og om legenden om de 40 unge kvinder, der bandt deres hår sammen og sprang 70 meter ned i havet (og døden) for at undgå at blive voldtaget af de tyrkiske erobrere.

378 km kystlinje langs Sortehavet er ikke til at tage fejl af. På rekordtid er Bulgarien gået fra at være det anonyme Balkanland – mest kendt for fodboldspilleren Hristo Stoichkov – til nu at være et af de hurtigst voksende turistområder i Europa. Den bulgarske riviera – også kaldet Østeuropas Costa del Sol – byder på nogle af Europas bedste sandstrande og en halv gang flere solskinstimer end i Danmark, vel at mærke til billige priser end de klassiske feriemål i Grækenland, Spanien og Portugal.

Bevæger man sig lidt bort fra sandstrandene og hotelghettoerne, står charmerende kystbyer klar til at fortælle deres lange historie, der rækker helt ind i antikken. Vi starter vores køretur i nord i Varna, Sortehavets dronning og Bulgariens største havneby, der virker som en magnet på Sortehavskystens feriegæster sommeren igennem.

Sæsonen indledes i begyndelsen af juni, hvor en fast skare af byens godt 300.000 indbyggere lægger sidste hånd på forberedelserne: hundredvis af cafeer og restauranter flytter bordene udenfor, de store pladser og gaderne i centrum shines op, og folkene bag Varnas kendte festival 'Varna Sommer' pudser årets program af med alt lige fra jazz til opera og klassisk musik.

Når først sommeren er i gang, spækkes de brede gågader med solbrune bulgarer og turister, som tager et afbræk fra strandlivets glæder for at shoppe i modebutikker, se de mange gallerier og historiske bygninger eller blot nyde storbyens trendy cafeer og udspekende natteliv på barer og diskoteker i den frodige strandpark.

SPRINGENDE DELFINER

Andre dykker ned i historien på byens berømte arkæologiske museum med verdens største guldfund fra stenalderen. Eller de vandrer rundt i ruinerne af Balkans største badeanstalt fra romertiden, som blev opført med indlagt gulvvarme på samme tid, som jernalderfolket i Danmark byggede primitive langhuse af græstørv. Dengang hed Varna Odessos og var et stort

centrum i det romerske rige – ikke mindst pga. havnen ved Sortehavet, hvor handlen florerede livligt med græske vaser, buster, bronze- og glasdekorationer, krydderier og andre varer fra hele det gamle Middelhavsområde.

I den nordlige ende af strandparken ligger byens trækplaster for børnefamilier: det store delfinarium, hvor delfinerne springer for publikum flere gange dagligt. Og godt 20 km vestpå finder man det utrolige naturfænomen 'Stenskoven', som er et stort område med flere hundrede små og store stensøjler, nogle af dem helt op til fem-seks meter høje. Eksperterne er uenige om, hvordan søjlerne er opstået, men det siges blandt lokale, at mennesker får forvandlet negativ energi til positiv energi ved blot at røre ved dem.

En lille advarsel: Hvis du benytter taxa i Varna, så aftal prisen på forhånd. Taxakørsel er under normale omstændigheder meget billigt i Bulgarien – helt ned til 0,40 leva eller 1½ krone pr. km, hvis man kører efter taxameter. Men intet er normalt herude ved kysten, hvor alle kæmper om at få deres andel af turisternes medbragte guld, og Sortehavskystens taxachauffører er tilsyneladende helt uden blusel.

DRONNINGENS TYRKISKE ELSKER

Nord for Varna passerer man store feriecentre som Golden Sands og Albena – steder, hvor de fleste turister på nordkysten vælger at bo. Her er alt, hvad man behøver til en god badeferie: flotte sandstrande, behageligt klima og dejligt badevand.

Længere nordpå forsvinder masseturismen til fordel for små charmerende fiskerbyer som Balchik, der med sine brolagte gader og stejle gråhvide klippeskrænter ned mod havet har inspireret talrige malere gennem tiderne. Her ligger også et lille palads med en botanisk have, som den rumænske dronning Maria lod opføre som sin sommerresidens i 1924 – dengang nordkysten var midlertidigt på rumænske hænder. Paladset er opført i en spøjss blanding af bulgarsk og orientalsk byggestil – måske fordi dronningen havde en tyrkisk elsker. >

Udenfor de store feriecentre trives gamle bulgarske traditioner i bedste velgående. De mange klostre fra middelalderen (Drjanovo-klostret i midten) binder landets lange historie sammen og har til alle tider været det pulserende hjerte for lærdom og bulgarsk identitet.

- > Paladset er nærmest som et spejlbillede af Bulgariens befolkning, der i 500 år var besat af tyrkerne. I dag findes der stadig et stort mindretal af de såkaldte bulgarientyrkere i Bulgarien, som bekender sig til islam og også har politisk indflydelse. Officielt er det dog den bulgarsk-ortodokse kirke, som er landets hovedreligion og den tro, som 80-85 procent af befolkningen bekender sig til.

De flot udsmykkede kirkerum og ældgamle ritualer opleves allerbedst længere inde i landet på de mange klostre, som ofte ligger godt gemt af vejen i de mest eventyrlige omgivelser: for foden af lodrette klipper, på brinken af rivende floder eller på bakketoppe med udsigt til forrevne bjergkæder.

Her kan man hver morgen og aften se sortklædte præster forkynde ordet gennem messe i en duft af røgelse og afbrændte vokslys. Kirkegængere tilbyder ikoner med ofre og kys og får slået korsets tegn med vievand i panden. Mod beskeden betaling får man som regel også lov til at overnatte i de primitive munkeceller og derved komme helt tæt på klosterlivet.

SPRANG I DØDEN

Længere nordpå skifter landskabet karakter, og på Kap Kaliakra – Sortehavskystens længste næs – kan man i uberørt natur beundre det dramatiske klippelandskab. Ifølge legenden var det herfra, at 40 unge kvinder bandt deres hår sammen og sprang 70 meter ned i havet (og døden) for at undgå at blive voldtaget af tyrkiske soldater, der var på fremmarch gennem Bulgarien.

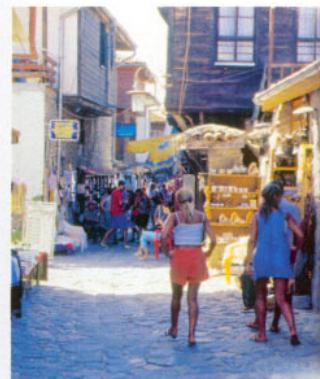
Vejen syd for Varna slår et smut ind i landet – forbi mindre feriecentre og vinmarker, hvor den fine Dimyat-vin bliver fremstillet. Mange steder tilbyder lokale familier fremleje af lejligheder eller villaer, hvor man kan bo for en slik. Med høj arbejdsløshed og en gennemsnitsløn på omkring 1000 kroner pr. måned er det ikke nemt at være almindelig bulgarer, og mange benytter chancen for at tjene en ekstra skilling i sommerperioden.

I mange år havde Bulgarien kommunistisk styre – så meget at der blandt politikerne dengang var tanker om at gøre landet til Sovjetunionens 16. republik. I dag synes mange, at livet dengang var nemmere. Ingen havde meget, men alle havde nogenlunde det samme og akkurat nok til at klare sig; bortset fra partipampere og andre højt på strå, som levede i vild luksus sammenlignet med den jævne befolkning.

I dag har Bulgarien fået en ny gruppe af sociale tabere, som ikke har formået eller haft mulighed for at omstille sig til en ny tid med demokrati og markedsøkonomi, hvor staten ikke garanterer >

Mens de handlende langs Sortehavskysten gør meget for at tiltrække sig turisternes opmærksomhed, så leves livet mere adstadigt på Bulgariens største helligdom (Rilaklostret) for foden af Rilabjergene.

> arbejde til alle. For andre har det fri initiativ til gengæld givet mulighed for en levestandard på et niveau, som var utænkelig tidligere, men skellene er utvivlsomt blevet dybere i det bulgarske samfund.

Væksten i storbyer som Sofia og Varna går tydeligvis fremad, mens udviklingen de fleste steder på landet går umådeligt langsomt. Bulgarien har udsigt til at blive medlem af EU i senest 2008, men den menige bulgarers frustration over, at resultaterne ikke sker hurtigere, kom til udtryk ved det seneste parlamentsvalg i sommeren 2005. Her tabte ekskonge Simeon 2.s parti (NDSV) til Bulgariens Socialistparti (BSP), som består af de tidligere kommunister.

HESTEMAKREL OG SOLNEDGANG

Længere nede ad kysten ligger Nesebår: en levende museumsby, et historisk vingesus og en lystig basar propfyldt med turister. Sammen med Varna er den lille fiskerflække den mest populære by langs kysten, så det kan betale sig at komme sidst på dagen, når de store turistgrupper er taget hjem.

Om vinteren bliver byen og dens ca. 9000 indbyggere sig selv igen. Det er her, man bliver klar over, at der på den bulgarske Sortehavskyst kun findes to årstider: sommeren ... og så forventningen om sommeren.

Turister eller ej, så er byens charme uomtvistelig. I den gamle bydel på den lille klippefyldte halvø findes en ufattelig stor koncentration af kirker fra forskellige historiske perioder – mange fungerer som museer eller gallerier. Og langs de brolagte stræder ligger mindst 60 fredede huse fra 1700- og 1800-tallet, bygget i sten med smukt fremspringende trækarnapper. I gaderne findes handlende, som sælger alt lige fra ikon-plagiater og træskærerier til velduftende, ristede solsikkekerter.

Det bedste, man kan gøre i Nesebår, er at nyde middagen fra en af de mange fiskerestauranter, som ligger ud til klippekysten. En middag i disse omgivelser med friskfanget hestemakrel og udsigt til solnedgang over Sortehavet går ikke i glemmebogen. Så skidt med at restauranterne er helt op til dobbelt så dyre herude ved kysten sammenlignet med inde i landet. Selv i Nesebår kan det lade sig gøre at få en trerettersmenu med vin og det hele for under 100 kroner. Og nøjes man med brød og den velkendte Shopska-salat (tomat, agurk og løg med reven fetaost henover), der ofte serveres i så store portioner, at det udgør et helt måltid, kan middagen gøres for næsten ingenting.

Mange af Nesebårs besøgende kommer fra det nærliggende feriecenter Sunny Beach, som ikke for ingenting i folkemunde har fået tilnavnet 'Det ny Ibiza'. Stranden er noget nær perfekt, og nattelivet findes ikke vildere, større eller mere energisk noget andet sted i Bulgarien.

>

Arkæologerne gør hele tiden nye fund i Bulgarien – mange af dem helt tilbage til den græske og romerske oldtid. Det er dog mere Sortehavets hvide sandstrande og det varme badevand, som hver sommer får tusindvis af skandinaver til at besøge det tidligere kommunistland.

- > Kun få vestlige turister rejser syd for Nesebår og Sunny Beach – lige bortset fra dem, som skal med flyet fra landets næststørste kystby, Burgas. Området syd for Burgas er bestemt ikke overset om sommeren, men turisterne er oftest bulgarere eller østeuropæere, som tiltrækkes af det lave prisniveau og ser stort på det begrænsede udvalg af luksushoteller og natteliv. Små fiskerlandsbyer som Lozenec og Ahtopol har sin egen hyggelige og lidt henslængte stemning, hvor tjeneren på den lokale restaurant ikke ser flere turister, end at han vil kunne huske dig fra aftenen før.

DYKNING PÅ GAMLE SKIBSVRAG

Sozopol er sydkystens mest populære ferieby, som fyldes til randen af mennesker i august, hvor bulgarerne holder deres egen sommerferie. I september kan man opleve 'Apollonia Arts Festival' med koncerter, danseoptrin, teater og kunstudstillinger m.m.

Navnet er en påmindelse om, at Sozopol er blandt de allerældste byer i Bulgarien. Den blev grundlagt tilbage i 600-tallet f.Kr. af græske kolonister, som opkaldte den 'Apollonia Pontica' (efter sol- og lysguden Apollon). Stedet udviklede sig hurtigt til et stort og mægtigt handelscentrum på Sortehavskysten, hvor græske vine og klæder blev byttet for korn, honning og smykker. Siden faldt byen i hænderne på romerne, som tog en 13 meter høj bronzestatue af Apollon som krigsbytte og førte den til Rom.

Arkæologerne gør stadig fund i Sozopol, som udstilles på byens lokale museum. Rejsebureauer tilbyder dykning på 100 år gamle skibsvrag eller ved en 70 millioner år 'sunken stenskov' (et geologisk fænomen), hvor fund fra antikken stadig ligger spredt mellem stenformationerne og vidner om byens lange historie.

Helt sydpå snævrer vejen ind og går gennem et område med vildtvoksende egeskove, som i gamle dage var lukket land for andet end lokale. Her, 230 km syd for Varna, er de fleste turister for længst vendt om, men for de vedholdende tilbydes sejlture op ad Veleka-floden ind i den øde Strandzha Naturpark. Parken er kendt for sine mange tempelruiner, offersteder og gravpladser fra thrakertiden, men vær forberedt på, at parkens tætte bøge- og egeskove kan være en varm og fugtig oplevelse om sommeren.

Den rituelle dans på gløder, som tit opføres for turister på de store feriesteder, stammer oprindeligt fra den lille landsby Bălgari i Strandzha.

Grænsen til Tyrkiet er blot et stenkast væk, men kan ikke krydses legalt ad kystvejen. For den eventyrlystne, der er nået hertil, er der kun en vej: tilbage nordpå i retning mod de velkendte og mere populære steder på Østeuropas Costa del Sol.

Gerner Thomsen er forfatter til 'Turen går til Bulgarien', udgivet i foråret 2005 på Politikens Forlag. Læs mere på www.tgt.dk